

Bu gün bölgədə və regionda əlaqələrini möhkəmləndirib daha da genişləndirmək müasir geosiyasi şəraitdə dayanıqlı iqtisadi inkişafa nail olan, dünya dövlətləri arasında özünə layiqli yer tutan, regionda lider ölkəyə çevrilən Azərbaycanın dövlət siyasətinin prioritetidir. Sülh, təhlükəsizlik, sabitlik və iqtisadi əməkdaşlığa töhfə verən, bütün dövlətlərin suverenliyini, ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşan və eyni zamanda özünü qarşıda bunu ciddi şəkildə tələb edən Azərbaycan dövləti bütün ölkələrlə dostluq, əməkdaşlıq və etibarlı tərəfdaşlıq əlaqələrini gündənginə möhkəmləndirir. Ölkəmizlə dostluq və diplomatik əlaqələr quran dövlətlərin sayı getdikcə artır.

"3+3" formatının reallaşdırılması regionda sülh, təhlükəsizlik, dostluq və tərəfdaşlığa xidmət edəcək

Azərbaycan dünyada milli maraqların təmin edilməsi istiqamətində məqsədyönlü, düşünülmüş və çoxşaxəli siyasət yürüdərək qətiyyətli addımlar atır, bölgədə yeni reallıqlar yaradır. Avropanın enerji təhlükəsizliyində əsas söz sahibinə çevrilən ölkəmiz həm də dünyada logistik və nəqliyyat mərkəzi kimi qəbul edilir.

Vətən müharibəsində qazanılan möhtəşəm qələbə yalnız işğal olunmuş ərazilərimizin azad edilməsi ilə deyil, eyni zamanda regionda sülh, təhlükəsizlik və inkişaf üçün zəmin yaratmaqla və formalaşdırdığı geosiyasi mühitlə xarakterizə olunur. Belə ki, Vətən müharibəsindən sonra Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Cənubi Qafqazda uzunmüddətli sülhün və təhlükəsizliyin yaradılması, onun qorunub saxlanması və çoxtərəfli əməkdaşlıq əsasında iqtisadi inkişafa nail olunması üçün "3+3" əməkdaşlıq platforması təklifini irəli sürmüş və bu əməkdaşlıq platformasının regionda yeni imkanlar yaradacağını bəyan etmişlər.

"3+3" formatının əsası Qarabağ münaqişəsinin uğurlu həllindən sonra yarandı. Cənubi Qafqazın iqtisadi, siyasi və hərbi cəhətdən lideri olan Azərbaycan ərazi bütövlüyünün təmin etdikdən sonra kommunikasiyaların açılması, əməkdaşlığın genişləndirilməsi regionun inkişafında əsas amilə çevrildi. Eyni zamanda, regionda sabitliyin təmin olunması, gələcəkdə baş verə biləcək hər hansı bir müharibə riskinin aradan qaldırılması üçün bölgə ölkələri arasında hərtərəfli iqtisadi, siyasi, mədəni əlaqələrin qurulması vacib məsələlərdən oldu. Ermənistanın Azərbaycana qarşı yürütdüyü işğalçılıq siyasəti səbəbindən uzun illər boyu region ölkələri ilə əməkdaşlıq mümkün olmasa da, ikinci Vətən müharibəsində Azərbaycanın möhtəşəm zəfəri qonşu ölkələrin daha yaxın dostluq, birgə əməkdaşlıq, tərəfdaşlıq münasibətləri qurmasına geniş imkanlar yaratdı. Region dövlətləri

arasında sıx əlaqələri, inteqrasiyanı, yeni əməkdaşlıq və yeni müttəfiqliyi nəzərdə tutan Cənubi Qafqazın üç ölkəsi və Türkiyə, Rusiya, İrandan ibarət altılığın bir-biri ilə əməkdaşlıq əlaqələri və işbirliyi yaratması və bu işbirliyi vahid platformada birləşdirməsi bu ölkələrin maraqlarına uyğun olmaqla yanaşı, həm də bütövlük

Türkiyə və Azərbaycanın təşəbbüskarı olduqları bu layihə böyük önəm kəsb edir

də regionun inkişafına təkan verəcəkdir.

Türkiyə və Azərbaycanın birgə mövqeyini ifadə edən "3+3" formatını BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvü, Cənubi Qafqazda sülhün və sabitliyin tərəfdarı olan Rusiya ilk olaraq qəbul edib. Azərbaycanla tarixi qonşuluq əlaqələri olan və çoxtərəfli əməkdaşlığın böyük dividendlər gətirəcəyini yüksək qiymətləndirən İran da bu formatı dəstəkləyib. İnkişaf baxımından son pillədə olan, qonşuları ilə münasibətləri yaxşılaşdırmadan iqtisadi inkişafa nail olmağın mümkünsüzlüyünü gec də olsa anlayan Ermənistan da bu formatda iştirakdan imtina etmir. Cənubi Qafqazda yeni əməkdaşlıq, sülh və təhlükəsizlik yaratmaq istəyən Azərbaycan və Türkiyə isə təşəbbüskarı olduqları bu layihənin reallaşmasına çox böyük önəm verir, Qafqazda sülh və sabitliyin hökm sürməsi üçün böyük səylər göstərirlər. Türkiyənin "3+3" platforması çərçivəsində növbəti görüşə ev sahibliyi etməyi planlaşdırması da bundan irəli gəlir. Belə ki, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla dəfələrlə "3+3" formatını müzakirə edən ölkə başçımız İlham Əliyev bu məsələdə Türkiyə ilə Azərbaycanın mövqələrinin üst-üstə düşdüyünü və hər iki dövlət başçısının bu formatı dəstəklədiyini bildirmiş, digər ölkələrin də bu birliyə qoşulacağına ümid etdiyini qeyd etmişdir.

Regionda dostluq, əməkdaşlıq mühitinin yaranmasına xidmət

edən bu format iqtisadi, siyasi və mədəni münasibətlərin inkişafına da müsbət təsir edəcək, həm də Şərqlə Qərbi, Şimala Cənub arasında bütün növ kommunikasiyalar üzərində nəzarəti də həyata keçirəcək. Qonşu ölkələr regionda mövcud olan problemləri də çoxtərəfli əməkdaşlıq formatında həll edəcəklər. Zəngəzur dəhlizi

nin açılması ilə türk dövlətləri arasında nəqliyyat xətlərinin Azərbaycan və Xəzərdən keçməklə mümkün olması Türkiyənin enerji xammalının da Xəzər dənizi - Azərbaycan-Ermənistan və Türkiyə vasitəsilə Avropaya daşınmasına imkan verəcək.

Platformanın işləməsi Ermənistanın da Türkiyə ilə münasibət

yat, nəqliyyat, mədəniyyət və humanitar məsələlərə üstünlük verilməsi müzakirə edilmişdir. Qafqazın şimalında yerləşən Gürcüstan isə platformanın ilk iclasında iştirak etməyib. "3+3" və ya "2+3" platforması sayəsində Cənubi Qafqazın mühüm iqtisadi inkişafa nail ola biləcəyi məlumdur. Lakin tezliklə bu platforma sayəsində Türkiyə ilə Ermənistan arasında münasibətlər normallaşarsa, nəqliyyat dəhlizləri açılarsa, o zaman

lərinə dəyişəcək. Belə ki, platforma çərçivəsində Türkiyə ilə yaxınlaşan Ermənistan Türkiyənin enerjisi ilə qısa zamanda iqtisadi cəhətdən inkişaf edə biləcək.

Ötən il dekabrın 10-da Moskva şəhərində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın irəli sürdüyü təşəbbüsə əsasən "3+3" regional məsləhətləşmələr mexanizminin Azərbaycan, Ermənistan, İran, Rusiya və Türkiyə xarici işlər nazirlərinin müavinləri səviyyəsində təsis iclası keçirilmiş və regionda iqtisadi əlaqələrin möhkəmləndirilməsi, nəqliyyatın bərpası, yenidən qurulması və genişləndirilməsi sahəsində əməkdaşlığın inkişafı istiqamətində fikir mübadiləsi aparılmışdır. İclasda sülhün, sabitliyin və regionda etimadın möhkəmləndirilməsi istiqamətində atılacaq addımlar fonunda ticarət, iqtisadi-

Gürcüstanın da region ölkələrinin və xalqlarının mənafeyi istiqamətində regional əməkdaşlığı möhkəmləndirmək və həmrəylik üçün önəmli olan bu platformadan kənar qalmaqacağı gözlənilir.

"3+3" formatının əsas məqsədi regionda vəziyyəti sabitləşdirmək və kommunikasiya əlaqələrini bərpa etmək, ticari-iqtisadi, nəqliyyat və mədəni-humanitar əlaqələrin inkişafına nail olmaqdır, həmçinin ümumi çağırışlara və təhdidlərə birgə müqavimət göstərməkdir. Bu isə kənar qüvvələrin regiona təsiri, müharibə, ərazi bütövlüyünün pozulması risklərinin azalması baxımından çox vacibdir. Bir sözlə, "3+3" formatının reallaşdırılması regionda sülh, təhlükəsizlik, dostluq və tərəfdaşlıq baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Mehpə ƏLİYEVƏ,
"Respublika".